

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ט"ו חשוון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות עה.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד תחילת סימן ש"ל.
מוסר: שפת תמים מתחילת פרק ג' עד "ולמדנו מזה".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק כ"ד 'וכבר מצאנו שהמלאכים' עד פרק כ"ו.

הדף היומי בהלכה

מדוע מותר לחלל את השבת לצורך פיקוח נפש?

שבתות הרבה"; ו'שבתות הרבה' לאו דווקא, אלא שיזכה לקיים מצוות. אולם, עיקר ההלכה של חילול שבת לצורך פיקוח נפש, הוא כפי הנלמד מהכתוב "וחי בהם"; ולפיכך, מותר לחלל את השבת גם להצלת אדם חסר דעת, למרות שלעולם לא ישמור שבת ולא יקיים מצוות.

[שו"ע שכת, ד, וביה"ל ד"ה אלא; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 9]

פיקוח נפש דוחה את השבת, שנאמר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחֵי בָהֶם", ודרשו חכמינו ז"ל: "וחי בהם - ולא שימות בהם". ולכן, בכל מקרה שקיים חשש לסכנת מוות לאדם, או להתגברות הסכנה - נדחית מצוות השבת, ומותר לעשות אף מלאכה דאורייתא כדי להצילו. ויש מחכמינו ז"ל שאמרו: סברא היא, "חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור

הדף היומי בהלכה

חילול שבת לצורך הארכת חיי חולה בדקות אחדות

ובזמננו, מותר לחלל את השבת אף כדי להאריך את חייו של אדם שפסק מלנשום, כל עוד ניתן לבצע בו החייאה ולהאריך את חייו ולו בזמן מועט; ומותר לערוך נסיונות החייאה, לחברו למכשירים שונים, להעבירו ברכב לבית החולים, וכדומה.

[שו"ע שכת, ד, וביה"ל ד"ה אלא; ביאורים ומוספים דרשו, 11 (וראה עוד שם) ר-16]

כאמור, היתר חילול שבת לצורך פיקוח נפש, נלמד מהכתוב "וְחֵי בָהֶם". ופירשו רבותינו: אפילו חיי שעה; והיינו, שמותר לחלל את השבת אף לצורך הארכת חייו של אדם גוסס, או פצוע באורח אנוש, שברור כי בדרך הטבע אין לו כל סיכוי לחיות יותר מדקות אחדות. ואף אדם שנתון במצב של מוות מוחי - יש מפוסקי זמננו שהורה כי חובה לחלל את השבת כדי להאריך את חייו.

הדף היומי בהלכה

האם אדם מצווה להכנס לסכנה כדי להציל את זולתו?

הנשקפת לו הוא שקול - אזי אף אם הסכנה לחיי זולתו וודאית, חיי קודמים לחיי זולתו, ואינו מחויב להכנס לספק סכנה כדי להצילו. ועם זאת, יש לבדוק כל מצב לאשורו ולשקול היטב את רמת הסיכון למציל, ולא לחשוש ולדקדק בדבר יתר על המידה.

[משנ"ב שכת, יט; ביאורים ומוספים דרשו, 22]

כל אדם מישראל מחויב להציל את זולתו מסכנה, וכפי שנאמר: "לא תַעֲמֵד על דם רֵעֶךָ". וחובה זו היא בכל מצבי הסכנה: דהיינו, מחלה, פציעה, טביעה, נשיכת בעל חיים מסוכן, ועוד. וכאשר פעולת ההצלה כרוכה בסיכון לאדם הבא להציל, וכגון בכניסה לים סוער, או בהצלה מבעל חיים מסוכן - אם הסיכון אינו משמעותי, חובתו להכנס לסכנה זו ולהציל את זולתו. אולם, כאשר קיים חשש משמעותי לחיי המציל, דהיינו שהספק לגבי הסכנה

משגילה האברך מי היה אותו מגיד שיעור, נעתק הדיבור מפיו של ראש הכולל. התברר שהיה זה לא אחר מאשר אותו ר"מ שה'חזון איש' נשקו בגלל הסברה הטובה שהשמיע באוזניו...

"אהבת תורה מדור לדור" - מעשה שסיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א | לרגל יום השנה לפטירת מרן ה'חזון איש' זי"ע

ראיתי איזו שמחה עושה סברה טובה בלימוד לחזון איש".
שאל ראש הכולל את האברך בחיור - "ואתה, האם גם אתך אירע פעם דבר כעין זה, שיכול להסביר את אהבת התורה המופלגת שלך?"
תשובת האברך היתה מפתיעה. הוא סיפר לראש הכולל כי בצעירותו אמר פעם סברה טובה למגיד השיעור שלו, והוא נשקו על כך לעיני כל הבחורים. האברך המשיך וסיפר: "כה התרגשתי מכך, עד שנתמלא ליבי באהבת התורה עד היום הזה".
משגילה האברך מי היה אותו מגיד שיעור, נעתק הדיבור מפיו של ראש הכולל. התברר שהיה זה לא אחר מאשר אותו ר"מ שהחזון איש נשקו בגלל הסברה הטובה שהשמיע באוזניו...

(ע"פ שיח מרדכי)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על דבר מופלא שהתרחש באחד הכוללים, המלמדנו דרך מסירת התורה מדור לדור.
ראש כולל קיבל אברך חדש, ומיד בתחילת סדר לימודיו של האברך החדש ניתן היה להבחין שהוא מצטיין באהבת תורה שבוערת בקירבו. הדבר בא לידי ביטוי בשמחה הגדולה שהיתה שורה על פניו בעת הלימוד. הדבר היחידי שעניין אותו היה - לימוד תורה.
לאחר זמן ניגש ראש הכולל לאברך הנזכר ומספר לו על ר"מ המצטיין אף הוא באהבת תורה מיוחדת, ואהבה זו הוא מנחיל לתלמידיו. ראש הכולל ממשיך ואומר: הר"מ האמור סיפר לי פעם, שאהבת התורה שלו באה בין היתר מכך, שבבחרותו ביקר פעם בביתו של החזון איש והשמיע באוזניו סברה טובה, התמלא החזון איש בשמחה ונשקו. "נשיקה זו חדרה אל לבי ונטעה בי אהבת תורה עזה.

על דא ועל הא

שמעתי מזוג אנשי עסקים בחו"ל, שיש להם גם חנות וגם מפעל, והם מעסיקים עובדים גויים, שעומדים אצלם בתור להתקבל לעבודה. ביררתי אצלם מה הנוסחה שלהם...

מעביד? תן חיור...

התנכלו למעסיק שלהם עד כדי נסיונות שוד ואפי' רצח ל"ע. אבל אם הם לא רואים אותך נוצץ ביום יום, לא מתפתחים אצלם רגשות קנאה".
- ומעבר ללבוש?
"אני גם לא בא עם תיק ג'יימס בונד וכדו'. כל חפצי ארוזים אצלי בתוך שקית קרטון אותה אני נושא. כאילו הלכתי לשוק".
- מה עוד?
"מפעם לפעם אני משתתף איתם, כשצריך לסחוב דברים בחנות. לא יושב על כסא מסתובב ומורה באצבע, קחו לכאן קחו לשם. כלומר, ודאי שמורה ומנהל את הכל, אבל גם מראה שזה עול עלי, כביכול לא פחות מעליהם. לכן הם יכולים לפגוש אותי לא אחת שם כתף לצידם".
- מוסיף האיש:
"אני הוא זה ששואל אם הם כבר יצאו להפסקה ואם חסרה להם מנוחה. אני גם בודק אם הם אכלו כמו שצריך. לפעמים אקנה להם על חשבוני משהו לצהריים, הגם שאין סיכום שהאוכל עלי".

(מתוך 'המודיע' חשוון תשע"ט)

שמעתי מזוג אנשי עסקים בחו"ל, שיש להם גם חנות וגם מפעל. הם מעסיקים עובדים גויים, וכדבריהם, עומדים אצלם בתור להתקבל לעבודה.
ביררתי אצלם מה הנוסחה שלהם. האם הם משלמים יותר לכל שעה? מתברר שממש לא. במקום זה יש להם התנהגויות ותובנות חכמות. הנה:
אומר האיש:
"אני מתנהג עם עובדי כשווה בין שווים. אני לעולם לא מתנשא עליהם. זה לא רק כטקטיקה. זה באמת. אני סבור שהם מפרנסים אותי, לא פחות ואולי יותר, ממה שאני מפרנס אותם".
- איך בדיוק?
"אני אומנם נותן להם משכורת חודשית ואפשרות להביא הביתה לחם וחלב, אבל הם נותנים לי את היכולת להתפרנס. לולא הם, לא היה לי עסק. אני לא שוכח את זה לרגע!"
- במה מתבטא היחס של שווה לשווים?
"אני בא לעסק עם הבגדים הכי פשוטים שלי. בעצם בגדי עבודה. הם לא אמורים לראות אותי חנוט במקטורן ועניבה. בזה אני גם מסלק מעלי רגשות קנאה שלהם. זה חשוב אפי' מטעמי שמירה. כבר היו מקרים ל"ע שעובדים

חיפשנו גן ילדים מתאים. היה גן 'מסורתי', הגננת 'פושרת' והילדים מבתים חילוניים. קמתי ונסעתי אל ה'חזון איש'. להפתעתי הוא לא התייחס לבתי הילדים, ללבושם או לגננת. בדבר אחד התמקד: "אילו תמונות תלויות על הקיר?"

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על כוחה של ראייה

בהם ובאלוהיהם. והאלילים לא הצילו לא את עמם ולא את ארצם - ובינתיים עברו ארבעים שנה - והראייה לא נמחקה!
 "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו" (ויקרא יח, ג) נאמר לדור נוחלי הארץ, שלפני ארבעים שנה היו במצרים, פחותים מבני עשרים - ישבתם והושפעתם (אור החיים שם)!
 ואספר, בשעתו, הועלתה הצעה להקים בעיר חדרה ישיבה ברוח נובהרדוק. שטחתי בפני החזון איש, והסתייגתי: "חדרה, הרי אינה מקום 'שלנו'!"
 הקפיד ה"חזון איש": "כל הארץ שלנו היא! הם גזלוה מאתנו, ואנו משיבים את שלנו!"
 ליותר, לא נזקקנו. הפור נפל. יסדנו את הישיבה והתגוררנו במקום, כדי להיות בסמיכות לתלמידים. הילדות היו אז צעירות, וחיפשנו גן ילדים מתאים בעבורן. לא היה. היה גן 'מסורתי', הגננת פושרת, והילדים מבתים חילוניים. קמתי ונסעתי אל ה"חזון איש". להפתעתי לא התייחס לבתי הילדים, ללבושם או לגננת. בדבר אחד התמקד: "אילו תמונות תלויות על הקיר?"
 זכרתי: חיות, וגמדים.
 אמר: "אם הגננת תסכים להחליפם בתמונות של רבנים, תוכל לרשום אותן לגן".
 הגננת סירבה, ועברנו לגור בבני ברק!
 ולמדתי, מה כוחה של ראייה!

(מתוך והגדת ראש השנה)

גֵרֶשׁ הָאֱמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנֶיהָ (בראשית כא, י)

שרה אמנו נטלה חלק בכל מעשי החסד של אברהם אבינו, חסד בלי גבול וקצבה, אבל כשהדברים הגיעו לחינוך, כשחששה שישמעאל משחית את נפש בנה, התגברה כארי ולא ויתרה.
 והלא על ברכי אברהם אבינו גדל בנה, ובהכוונתה, ובצל ניסים מופלאים, ענן על האוהל וברכה בעיסה ונר הדולק מערב שבת לערב שבת. הלא הרמב"ן כתב (בהקדמת ספר שמות) שהשראת השכינה במשכן היתה מעין השראת השכינה באוהל האבות, ומלאכים היו אורחים שכיחים -
 וחבר רע אחד, יקלקל הכל!
 ובמיוחד, בימי הנעורים -
 הלא נראה: עשיו נשא נשותיו בהיותו בן ארבעים, והיו מורת רוח ליצחק ולרבקה. ליצחק יותר מלרבקה, כי רבקה היתה רגילה באביה ואחיה שהיו עובדי אלילים (שפתי חיים בראשית כו, לה).
 נתבונן: רבקה ילדה את עשיו בהיותה בת עשרים ושלוש (רש"י בראשית בה, כו) ובת שישים ושלוש כשנשא את נשותיו. בת שלוש היתה, כשעזבה את בית אביה ונישאה ליצחק (רש"י בראשית כה, כ) וכשראתה עבודה זרה - אחרי שישים שנה במחיצת יצחק אבינו עמוד היראה - לא הזדעזעה כל כך!
 ועוד, לפני פטירתו אמר משה רבינו: "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים... ותיראו את שיקוציהם ואת גילוליהם - פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקינו ללכת לעבוד את אלוהי הגויים ההם" (דברים כט, טו).
 הגע בעצמך: ראו, מתי? לפני ארבעים שנה. וראו גם כיצד עשה ה' שפטים

כיצד הציל ניגון הא' ב' ממאסר ממושך בכלא הרוסי? הישישה שזויתרה על חלק מהעוה"ב שלה - והתחרטה; וכיצד מקיימים מצוות הכנסת אורחים וביקור חולים בעת זבעונה אחת?

סקירה קצרה מפי עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן על התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון השבוע אי"ה

זצ"ל שינו את חייו מהקצה אל הקצה; וכן ביריעה מיוחדת על מפעלו של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל שבכוחות על טבעיים ובמסירות נפש ביסס והרחיב את גבולות מצצר התורה הענק - ישיבת מיר. ומה הקשר בין הפיוט 'קה ריבון עלם ועלמייא' לישועה בזש"ק? על כך תוכלו לקרוא השבוע בגיליון, במעשה המופלא שהתרחש בביתו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, הממחיש עד כמה גדול כוחה של אמונה לחולל נפלאות. ועוד בגיליון השבוע: מדוע סירב ה'שר שלום' מבעלזא לחבר את בית המדרש שבבעלזא לרשת החשמל; הישישה שביקשה שיסורו ממנה הייסורים תמורת ויתור על חלק מהעולם הבא שלה - אך לבסוף התחרטה; מה ענה מרן הגר"ח קניבסקי לאדם שבתוך שלושה שבועות חווה שלושה הפסדים כספיים קשים; והיום בו הופיע הרב מפוניבז' בישיבה גוראית ונתן פירוש מיוחד על 'שפת אמת' מוקשה שאף אחד לא הבין נקרא גם כיצד הגיב ה'חפץ חיים' כאשר יהודי חטף ממנו את ארנקו בו היו 400 רובל; מה עשה הגר"ח זוננפלד כאשר מול פניו עברה תהלוכת נערים שאינם שומרי תומ"צ בעירבוביה, וכיצד ניצל הגה"צ רבי משה נתן נטע למברגר ממאקאווא ממאסר ממושך בכלא הרוסי, בזכות הנעימה המסורתית של לימוד הא' ב' השגורה בפייהם של תינוקות בית רבן.

בפתח פרשתנו מסופר על בואו של הקב"ה לבקר את אברהם אבינו ע"ה ביום השלישי למילתו. במאמר מרתק ונרחב על מצוות ביקור חולים, המופיע בגליונו השבוע, נקרא על ביקור מפתיע של הגר"ש וואזנר זצ"ל ליד מיטתו של חולה ב'מעייני הישועה', בו ענה על שאלה מעניינת שהפנה אליו החולה, באמצעות סיפור שאירע עם רבו הגר"מ שפירא זצ"ל. נגלה מה היו תוצאותיו המשמחות של ביקור זה, ונקרא גם על יהודי שלמרות עייפותו מריקודים ממושכים בשמחת בית השואבה, התאמץ לעלות לשמח חולה מרותק למיטתו, וכיצד עמדה לו מצוה זו והגנה על בני משפחתו. בפרשתנו אנו למדים גם על מצוות הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו עם שלושת המלאכים. ישנם יהודים הזוכים לקיים שתי מצוות יקרות אלו - ביקור חולים והכנסת אורחים - בחדא מחתא. אחד מהם הוא המוהל הרה"ח ר' אליהו ירט, המספר בגליונו על פרויקט משולב של הכנסת אורחים וביקור חולים המתנהל כבר למעלה מ-45 שנה בבית החולים 'קפלן' ברחובות. כיצד הכל התחיל? כיצד נמצא הפיתרון המאפשר חלוקת מרק חם בשבתות למלווים הצמודים לחולים המאושפזים? ואיזה מאכל הם לעולם לא שוכחים לתת. "למען אשר יצוה את בניו" - על כוח ההשפעה של גדולי ישראל, נקרא בסיפורו של המתמיד העצום מיישיבת וואלוז'ין, שמילים ספורות של בעל 'בית הלוי'

"שנים אחדות אחרי שחזרנו מקרמנצוג לוילנא, הבחנתי יום אחד לאחר התפילה בחמי רבי ברוך בער זצ"ל שנשתנו פניו. שאלתי מה התרחש..."

כנופיית הרוצחים שהכשירה את הגט...

ספר גזול, הרי הוא גזלן, ולפי"ז יתכן והגט פסול והאשה עדיין אשת איש, ומי יודע אם לא התחנתה שוב וילדה ילדים, ואולי ילדיה ממזרים ה' ירחם - כן הפליג רבי ברוך בער לספר ולתאר את גודל חרדתו וכולו פחד ואימה. "והנה ניסיתי להרגיעו בוויכוח מבחינת ההלכה בשני הדברים, אם נחשב לגזלן בזה וכן אם נפסל הגט ע"ז, אך לא נתקררה דעתו, עד שנזכר כי בדרך מקרמנצוג למינסק התנפלה עליו כנופיית רוצחים והיה ממש בסכנת מות, ועוד זכור בלבו הוידוי הנורא שהתוודה באותם רגעים וחזר אז בתשובה שלמה על כל מעשיו, ומאחר ששב בתשובה אלא שאין התנאים מאפשרים כעת להחזיר את הספר לרוסיה, יצא מכלל רשע והיה כשר לכתובת הגט, וא"כ הגט כשר". (עובדות והנהגות לבית בריסק)

"שיהיה האדם ירא ודואג על מה שהוא עושה, או על מה שהולך לעשותו, פן יהיה בו דבר או פן יבסס בו איזה דבר אשר לא לפי כבודו יתברך..." (מסילת ישרים פרק כד) סיפר הגאון רבי משה ברנשטיין זצ"ל חתנו של מרן הגאון רבי ברוך בער מקמניץ זצ"ל, על גודל יראת החטא שהיתה בו. "שנים אחדות אחרי שחזרנו מקרמנצוג לוילנא, הבחנתי יום אחד לאחר התפילה בחמי רבי ברוך בער זצ"ל שנשתנו פניו. שאלתי מה התרחש, והוא נרעש ונפחד כיון שחושש כי גרם פסול לגט מסוים. כיצד בא לידי מעשה כזה? באקראי מצא היום בין ספריו ספר אחד עם חותמת של בית הכנסת דקרמנצוג, ואם כן הרי הוא גזלן; ולרוע מזלו, כשעבר בביתו דרך העיר מינסק צירפו האב"ד רבי אליעזר רבינוביץ זצ"ל לסדר גט במותב בי תלתא, והלא יש שיטה שדיינים כשרים הוא ענין 'לעיכובא' בגט, וא"כ כיון שנתברר עתה שיש בידו

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם מותר לספר על אדם שהוא קפדן?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים:

בחינוך (מצוה שלח) שלהעביר על מידותיו היא מידת חסידות, וא"כ מי שאינו עושה כן אינו בר מעלה, אבל אין זה גנאי, כי קשה הדבר עד מאד. [אמנם מציינים כי רוב בני אדם כששומעים על אדם שהוא קפדן, מפרשים זאת בלבם כגנות גמורה, ובאופן כזה ודאי שאסור לומר על השני שהוא קפדן]. ובאמת אם יודע המספר שאצל השומעים יד ערכו כשישמעו שהוא 'קפדן', עולה מדברי ה'חפץ חיים' לקמן שאסור, כשם שאסור לדבר על חסרון מעלותיו של השני, כגון שאינו חכם וכדו'. וכן אם מדובר באדם הידוע בהנהגותיו הטובות, וכינויו כקפדן הוא גנאי גדול בעבורו, מבואר לקמן (שם סע' ו) שהדבר אסור. עוד יש שכתבו שכל דברי הח"ח כאן נאמרו רק בקפדנות לשם שמים, אבל בקפדנות בשאר ענינים ודאי שיש בזה גנאי - ראה כל זאת בהרחבה בביאורים ומוספים.

בסעיף הראשון הנלמד היום - כלל ד' סעיף ט' - חוזר ה'חפץ חיים' וכותב כי אסור לגנות את חברו על מידות מגונות שיש בו, וזאת בהתאם לכלל שהציב בסעיפים הקודמים, שמי יודע אם לא עשה תשובה, ואפילו אם הורגל במידות אלו ולא מצטער עליהן, אולי אינו יודע חומר האיסור, כפי שאנו רואים בעינינו שיש אפילו בעלי תורה שאינם רואים במדות אלו איסור גדול; אלא אדרבה יש להוכיחו ולהראות לו חומר האיסור.

ב'באר מים חיים' כותב ה'חפץ חיים' כי לומר על אדם שהוא קפדן אינו נחשב גנאי, כי אינו מספר עליו אלא שאינו מעביר על מידותיו [ובתנאי שידוע שהיה אומרו גם בפניו, שאז יש את ההיתר של 'באפי מרא' - ביאורים ומוספים]. ולמעשה סיים, שכיון שלפעמים השומע יגיב בהוספת דברי גנות עליו, לכן שומר נפשו ירחק מזה.

ב'ביאורים ומוספים' מביאים מה שכתב בעלי באר' בביאור הדבר, ע"פ המבואר